

νονται τὰ ὠραῖα τρυς στολίδια στὸ φίλημά του, δέντρα καὶ λουλούδια. Ἦξερε πὼς προβάλλει τ' ὄλο-στρόγγυλο φεγγάρι ἀπ' τὴ θάλασσα καὶ πὼς ἀσημόνει τὰ ὠραῖα νερά, πὺ ἀνκτριχιάζουσε στὸ φῶς του καὶ τὰ λευκὰ πανάκια πὺ ἀρμενίζουσε στὸ πέλαγο. Ἦξερε πὼς τὰ ξανθὰ τὰ στάχυα μοιάζουσε μὲ τὰ μαλλιά τῆς Μαρίας καὶ πὼς γλυκοσαλεύουσε τὸ ἀπόβραδο μὲ τὸ γλυκόπνοο ἀέρακι. Καὶ τί δὲν ἤξερε. Ἦξερε πὼς κυλάει τὰ νερά του τὸ ποταμάκι ἀπάνω στ' ἀσημένια βότσαλα καὶ πὼς γλυκοκοιμῶνται καὶ ὄνειρευονται τὰ νούφαρα μὲς' στὰ νερά τῆς λίμνης. Τόσο πὺ πολλές φορές, σκυμένος ἀπάνω στ' ἀσάλευτα νερά τῆς, νόμισε πὼς εἶδε μὲ τὰ βασιλεμένα μάτια του, καθρεφτισμένο τὸ πρόσωπό του. Καὶ δὲν ἤξερε ἂν ἦτανε τὸ δικό του πρόσωπο κι' ἂν ἦτανε τῆς ἀδερφοῦλας του. Καὶ τότε τὴν ἀγκάλιαζε γλυκὰ καὶ τῆς ἔλεγε.

— Στάσου ἀκόμα, γλυκεῖά μου ἀδερφή. Γιατί μ' ἀρέσει νὰ βλέπω μέσα στὰ νερά τῆς λίμνης καθρεφτισμένο τὸ πρόσωπό σου.

Τὰ μάτια τοῦ Πέτρου ἦτανε γλυκὰ βασιλεμένα, σὰ νὰ τὰ χρύσωσε πάντα ἓνα ὠμορφόνερο. Καὶ ὡστόσο δὲν ἦτανε ὠμορφιὰ πὺ δὲν τὴν ἤξερε. Ἦξερε ὅλα τὰ στέγρια μὲ τὸνομά τους καὶ ἤξερε τοὺς δρόμους καὶ τὰ μονοπάτια τοῦρανοῦ πὺ ἀργοδιχθαίνουσαν τῆ-στρα, ἓνα-ἓνα, δυὸ δυὸ, πολλὰ-πολλὰ, ἄλλα μοναχὰ καὶ θλιβερά, ἄλλα δεμένα, ἀγκυλισμένα, ταίρια-ταίρια, χαρούμενα στὰς ἡσυχούς δρόμους. Κι' ἀπ' ὅλα τὰ στέγρια καμάρισε τοῦ Αὐγερινοῦ τὴ μοναξιά καὶ ἀγαπῶσε τὰ Μαλλιά τῆς Βερενίκης. Καὶ μὲ τὰ βασιλεμένα του μάτια γυρισμένα πρὸς τὸ οὐράνιον ὄνειρο, ρωτοῦσε τὴν ἀδερφή του.

— Πὺ πάει μονάχος καὶ περήφανος ὁ Αὐγερινός;

Κ' ἡ Μαρία τοῦ ἀποκρινότανε·

— Ἀλλοίμονο! Τὰ μάτια μας δὲν ξέρουσε νὰ μᾶς τὸ ποῦνε.

Καὶ πάλι τὴ ρωτοῦσε ὁ Πέτρος.

— Τί στάζει στὴν καρδιά μας ὁ Ἀποσπερίτης κ' εἶναι γλυκὸ σὰ μέλι;

Κ' ἡ Μαρία τοῦ ἀποκρινότανε·

— Ἀλλοίμονο! Τὰ μάτια μας δὲν φτάνουσε νὰ ἰδοῦνε.

Ὁ Πέτρος λυπότανε βαθεῖα, πὺ δὲν ἤξερε ὅλα τὰ πόκρυφα τῆς ὀμιρίας τοῦ κόσμου. Καὶ ρωτοῦσε πάλι τὴν ἀδερφοῦλα του καρφόνοντας τὰ βασιλεμένα μάτια πρὸς τὰ Μαλλιά τῆς Βερενίκης.

— Γιὰ πὲς μου, καλὴ μου ἀδερφοῦλα. Πῶ βρῖσκεται ἡ ὠμορφὴ βασιλίσσα;

Κ' ἡ Μαρία, ἀνοίγοντας τὰ μεγάλα τῆς μάτια πρὸς τὸν οὐρανὸν, τοῦλεγε πάλι λυπημένα.

— Ἀλλοίμονο! Τὰ μάτια μας δὲν φθάνουσε νὰ ἰδοῦνε ὡς τὸν ἕβδομο οὐρανὸν.

Τότε ὁ Πέτρος τῆς χαϊδεύε τὰ ξανθὰ μαλλιά καὶ τῆς ἔλεγε.

— Σὰν ἀνεθοῦνε τὰ μαλλιά σου ἀπάνω στ' ἄστρα, μὴ μ' ἀφίσης μοναχὸ μου. Πάρε με μαζί σου νὰ ἰδοῦμε τὴν ὠμορφὴ Βερενίκη.

Ἡ Μαρία ἔσκυβε τότε τὰ μεγάλα τῆς μάτια καὶ πότιζε μὲ δάκρυα τὸ χορτάρι. Καὶ μόνον αὐτὰ δὲν ἔβλεπε ὁ Πέτρος, γιατί κυλοῦσαν σιγὰ καὶ μυστικά στὸ χῶμα.

Τὰ μάτια τοῦ Πέτρου ἦτανε πάντα γλυκὰ βασιλεμένα. Κι' ὡστόσο δὲν ἦτανε ὠμορφιὰ κι' ἀγάπη πὺ δὲν τὴν ἤξερε. Ἦξερε ἀκόμα πὼς σφιχτοπεριπλέκεται ὁ μαῦρος ὁ κισσὸς ἰλόγυρα στ' ἰλόγλωρο κορμὶ τοῦ γεροπλάτανου καὶ ἰλόγυρα στὸ κάτασπρο τὸ μάρμαρο μιανῆς ἀρχαίας κολώνης. Καὶ σφίγγον-

τας τὴν ἀδερφοῦλα του στὴν ἀγκυλιά του τῆς ἔλεγε γλυκὰ καὶ λυπημένα.

— Πόσο μοιάζω κ' ἐγὼ τὸ σκοτεινὸ περιπλοκάδι τοῦ κισσοῦ...

*

Ἐνα πρωτὶ ἀνοιξιάτικο, πὺ ἡ πλάση ἀλάκερη πεντοβλοῦσε ἀπ' τὶς μυρωδιές, μέσα σ' ἓνα δροσάτο φῶς, τὰ περιβόλια κ' οἱ ἀκρογαλιές δὲν εἶδανε τὸν Πέτρο καὶ τὴ Μαρία. Ὁ Πέτρος ἦτανε βραυὰ πεσμένος στὸ στρῶμα. Ὅλο τὸ κορμάκι του ἔκαιγε σὰν τὸ καμίνι, τὸ κούτελό του ἦτανε σὰν πέτρα πυρωμένη ἀπ' τὸν ἥλιο τοῦ Θεριστῆ καὶ τὰ μεγάλα του ξανθὰ μαλλιά μοιάζανε σὰ φλόγες, πὺ καίγανε ἀλύπητα τὸ ῥαῖο του κεφάλι.

Δίπλα του ἡ Μαρία τὸν παράστεκε βουβὴ καὶ πικραμένη. Τὰ μεγάλα, καταγάλανα μάτια τῆς, πὺ ποτὲ δὲν εἶχανε βασιλίσει, γιὰ νὰ βλέπουσε τὶς ὠμορφιές τοῦ κόσμου, βασιλεμένα τώρα πρὸς τὸ χῶμα, σταζάνε δάκρυα μυστικά.

Μὰ τώρα τὸ φῶς ἔμπαινε ἀπὸ ἄλλο παραθυρὸ στὶς δυὸ ζυγὲς ψυχούλες. Τώρα ἡ Μαρία ἔβλεπε μὲ τὰ μάτια τοῦ Πέτρου. Κι' ὁ Πέτρος μέσα στὸ καμίνι πὺ τὸν ἔκαιγε, μιλοῦσε μὲ μιὰ φωνὴ περίσσια γλυκεῖα, μὲ μιὰ φωνὴ δροσιὰ γεμάτη. Γιατί ὁ Πέτρος ἔβλεπε τώρα ἄλλες ὠμορφιές καὶ θάματα πὺ δὲν τὰ εἶχανε ἰδεῖ ἀκόμα. Καὶ μιλοῦσε γι' ἄλλα λουλούδια, κι' ἄλλα χρώματα, μιλοῦσε γιὰ κορφοβούνια καὶ κάμπους πὺ δὲν τοὺς εἶχε πατήσει τὸ πόδι τους. Μιλοῦσε γιὰ ποταμάκια καὶ νερά καὶ λίμνες πὺ δὲν εἶχανε καθρεφτίσει ὡς τώρα τὸ πρόσωπό τους. Καὶ μιὰ οὐράνια χαρὰ ἦτανε χυμένη στὸ πρόσωπό του κ' ἓνα φῶς χρυσογάλαζο ἔλουζε τὰ βασιλεμένα μάτια του. Καὶ καθὼς μιλοῦσε ἔπιασε σφιχτὰ τὸ χέρι τῆς ἀδερφοῦλας του καὶ τῆς εἶπε:

— Ἐλα τώρα νὰ σοῦ πῶ μυστικά, πὺ πάει μονάχος μὲς' στὴ γαλαζία σιγαλιὰ ὁ Αὐγερινός, καὶ τί μᾶς στάζει στὴν καρδιά μας ὁ Ἀποσπερίτης κ' εἶναι γλυκὸ σὰ μέλι. Κ' ἔλα τώρα, ἀδερφοῦλα μου γλυκεῖα, νὰ σοῦ δείξω τὴν ὠμορφὴ βασιλίσσα, τὴ χρυσογάλα Βερενίκη μέσα στὸ φῶς τοῦ ἕβδομου οὐρανοῦ.

Κ' ἡ φωνὴ του σβύστηκε γλυκὰ σὰ στάλαγμα νεροῦ, μὲ στοῦ νεροῦ τὸν ὕπνο.

Ἡ Μαρία ἔγυρε ἀπάνω του καὶ τὰ μεγάλα καταγάλανα μάτια τῆς, γίνανε συννεφιασμένοι οὐρανοὶ καὶ χύσανε καταράχτες δάκρυα νὰ σβύσουνε τὴ φλόγα πὺκαίγε τὸν ἀδερφὸ τῆς. Τὰ δάκρυά τῆς σβύσανε τὴ φλόγα του κι' ὁ Πέτρος ἔγινε κρύος σὰν τὸ μάρμαρο. Ἡ Μαρία τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκυλιά τῆς καὶ τὰ χεῖλια τῆς σαλίψανε μ' ἓνα παράπονο, πὺ δὲ σταθῆκε παρόμοιο στὴ γῆ. Καὶ τοῦ εἶπε κυταζόντας τὰ βασιλεμένα μάτια του.

— Ἀλλοίμονο! γλυκεῖ μου. Πόσο μοιάζω κ' ἐγὼ μὲ τὸ σκοτεινὸ περιπλοκάδι τοῦ κισσοῦ πὺ ἀγκυλιάζει τὸ κρῦο τὸ μάρμαρο.

*

Ἡ Μαρία δὲ σήλωσε πιά τὰ μάτια τῆς νὰ ἰδῆ καμινὰν ὠμορφιὰ τοῦ κόσμου. Τώρα ἔβλεπε μὲ τὰ μάτια τοῦ Πέτρου. Κ' ἔβλεπε τὶς ὠμορφιές πὺ κα-νένα μάτι δὲν τὶς βλέπει.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΣΤΟΥΣ ΕΞΥΓΙΝΟΥΣ ΡΩΜΙΟΥΣ

Ὁ ρωμαϊκὸς, ὁ βυζαντινὸς, ὁ τούρκικος ζυγὸς εἶναι μηδενικὸς, σὰν τόνε παραβάλλουμε μὲ τὸ σημερινὸ, πὺ φόρτωσε στὸ σβέρκο μας ὁ σχολαστικισμός! Μὲ τὸ ἐνστικτο ἐκεῖνο τῆς λευτερίας πὺ εἶτανε πάντα ἡ κυριώτερος χαραχτήρας τῆς φυλῆς του, κατόρθωσε ὁ ρωμαῖος ἀπ' τὴν πρώτη φανέρωσή του πάνω στὴ σκηνὴ τῆς ἱστορίας, ὡς τὸ 29 νὰ γλυτώσει ἀπὸ καθε θυσία ἀπὸ καθε ζυγὸ καὶ ν' ἀποτινάξει καθε σκλαβιά! . . .

Τί; μήπως κατάντησε τόσο πολὺ τὸ ἔθνος μας, μήπως ἀδυνατίσαμε σὲ τέτιο βαθμὸ, μήπως χέσαμε γιὰ πάντα τὰ ἀγία καὶ ἱερὰ ἐνστικτα τῆς φυλῆς μας; Μήπως τῆς μοῖρας μας εἶναι νὰ υποφέρουμε χωρὶς κανένα παράπονο τὸ σημερινὸ ζυγὸ; Ζυγὸ, πὺ δὲ γνώρισε ὁ κόσμος ἴσα μὲ τὰ τώρα, σκλαβιά, χειρότερη ἀπὸ καθε σκλαβιά! Μήπως μᾶς εἶναι γραφτὸ ν' ἀποθάνουμε κάτω ἀπ' τὸ φαρμακωμένο μαχαίρι τοῦ φονιά μας;

Καὶ ποῖος εἶναι ἀφτός ὁ φονιάς, ὁ τύραννος ὁ ἄσπλαχνος; Τρελλαίνεται κανένας καὶ σὰν τὸ συλλογιστεῖ μονάχα; Δὲν εἶναι ὁ Ρωμαῖος, δὲν εἶναι ὁ Τούρκος. Οἱ τυράννοι μᾶς εἶναι αἴμα ἀπ' τὸ αἴμα μας καὶ σὰρκα ἀπ' τὴ σὰρκα μας! Ὄνομαζοῦνε κι' ἀφτοὶ τὸν ἑαφτό τους Ἑλληνας, καθυῖονται μὰ: στα πὼς εἶναι τοῦ ἑλληνισμοῦ τὸ καμίνι. ἐνῶ ἔναι χειρότεροι ἀπ' τοὺς ρωμαῖους κι' ἀπ' αὐτοὺς ἀκόμα τοὺς τούρκους! Ἀφτοὶ νὰ οἱ φοβεροὶ μᾶς οἱ τυράννοι, οἱ φονιάδες τῆς φυλῆς μας, οἱ ἐθνουσιτάδες τῶν ἰδανικῶν μας! Ἀφτοὶ νὰ οἱ σταβρωπῆδες τοῦ ἔθνους, ἀφτοὶ νὰ οἱ ἐκείνοι, πὺ μεταβαλαν τοὺς ἀπόγονους τοῦ Ἀρμάδιου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονα κατὴ γενιὰ τῶ γιγάντων τοῦ 21 σὲ κἄνους τῆς ἰδέας καὶ μπακαλῆδες! . . .

Ἐκεῖνο, πὺ δὲν τολμήσανε στὸν κόσμῳ οἱ πῶς χειρότεροι τυράννοι, τὸ φαρμάσανε κἄτι ἔκφυλοι κ' ἐγωιστῆς συμφερντολόγοι, κἄτι τέρατα ἀνθρωπόμορφα, ταχυδαχτυλοῦργοι τῆς θρησκείας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, κ' ἀπογοικανῆτες τοῦ χειρότερου εἶδους.

Πὺ ἀκούστηκε ἀπ' τὰ σπλαχνα τοῦ ἔθνους νὰ βγοῦνε οἱ τυράννοι του! Πὺ ἀκούστηκε οἱ τυράννοι ἐτοῦτοι νὰ μωδίσουσε τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ τους τὴ φυσική, — ὀνομαζόντας τὴν βαρβαρὴ καὶ χυδαία. — καὶ νὰ θελήσουσε νὰ ἐπιβάλλουσε στὸ ἔθνος μιὰ γλώσσα ἀκατάρτιστη, ἀχρησίμεπτη, ἀκατανόητη, χωρὶς ζωὴ καὶ χρώματα, ψῆφικα καὶ βρώμικη, μὲ τὸ σκοπὸ νὰν τὸνε κρατήσουσε τὸ λαὸ μὲς' τὸ σκεταδι καὶ τὴν ἀμαθία, γιὰ νὰ μὴ μωδίσῃ ἐτοῦτος νὰ δεῖ τί γίνετα γύρω του καὶ νὰ μὴ νιώσει τὸ καταχτόνιο σκέδιο τῶ δημῶ του, πὺ μόνον γιὰ τὸ ὕλικὸ συμφέρον τους καὶ γιὰ τὸν παρὰ καταρθεγόνου σὲ τέτοια ἀπανθρωπα καὶ διαβολικὰ μέσα! . . .

Δὲ μᾶς λέτε φονιάδες, θεομπαῖχτες καὶ λαομπαῖχτες, πὺ μᾶς καταφροῦντε καθε λίγο καὶ λιγάκι ὡς νεωτεριστῆς, — κολακεβοῦμαστε γι' ἀφτό; νεωτεριστῆς εἶτανε κ' οἱ προγόνοι μας, γιὰ κείνο κἄνανε κἄτι τὶς μέγαλο στὸν κόσμῳ, πὺ μᾶς ὀνομαζέτε προδότες, — φυσικά; φωναζει ὁ κλέφτης γιὰ νὰ φύγει ὁ νοικοκύρης, — δὲ μᾶς λέτε πὺ ζῆ τὸ ἔθνος τὸ Καθαρευουσιάνικο, ἀφτοῦ νὰ καὶ καλὰ θέλετε νὰ πείσετε τὸν κόσμῳ, πὺς ὑπάρχει καὶ γλώσσα, πὺ λέγεται καθρεῦουσα! Ὑπάρχουσε ἐγγλέζικη, ὑπάρχει καὶ ἐγγλέζικη, ὑπάρχουσε ρούσσοι, ὑπάρχει καὶ ρούσσοικη, ὑπάρχουσε ρωμαῖοι, ὑπάρχει καὶ ρωμαῖικη γλώσσα. Ὑπάρχει καθρεῦουσα, ὅπως λέτε, ὑπάρχουσε ἀρα καὶ Καθαρευουσιάνοι. Πὺ ἔναι ἀφτοὶ οἱ καθρε-